

BELOKRANJEC

Izhaja 1. in 15. vsakega mesca. — Naročnina za celo leto znaša K 1.50.

Glasilno belokranjskih kmetov.

Vse pošiljatve prosimo na naslov „Belokranjec“ Gradac, Bela Krajina.

Geslo: Na delo za staro pravdo.

I. letnik.

Ljubljana, dne 15. velikega srpana 1908.

Štev. II.

Uredništva vseh slovenskih in hrvaških listov prosimo, naj nam jih pošiljajo v zameno, ker jih bomo porabili za otvoritev javne čitalnice v Gradacu.

V zameno dobivamo dosedaj:

Belgrad:	1. Slovenski Jug (srbski).
Celje:	2. Domovina.
	3. Narodni List.
	4. Zadruga.
Celovec:	5. Korošec.
	6. Mir.
Chicago:	7. Proletarec.
Gorica:	8. Gorica.
	9. Primorec.
Joliet Ill.:	10. Amerik. Slovenec.
Kamnik:	11. Naš List.
	12. Slov. Gospodinja.
Karlovec:	13. Narodni Glas (hrvaški).
Kranj:	14. Gorenjec.
Ljubljana:	15. Dom. Ognjišče.
	16. Kmetovalec.
	17. Naprej.
	18. Naša Bodočnost.
	19. Notranjec.
	20. Rdeči Prapor.

Ljubljana:	21. Slov. Branik.
	22. Svoboda.
	23. Učit. Tovariš.
	24. Zvonček.
Maribor:	25. Gospodarske Novice.
	26. Slov. Gospodar.
Praga:	27. Den (češki).
	28. Melišuv Rozhled (češki).
	29. Národní Listy (češki).
	30. Svobodna Misel.
	31. Vystavní krejc. dennik (češki).
Tur. Sv. Mart.:	32. Narodne Noviny (slovaški).

V čitalnici bodo izloženi vsi časopisi, kar jih dobimo v zameno.

Uredništvo.

Suša.

Letošnja suša je napravila zlasti Beli Krajini mnogo škode. Glavna škoda je ta, da je bila uničena krma. Brez krme ni živinoreje. Živina je bila pa za našo bedno kmetijo dosedaj edina stvar, ki je prinesla nekaj gotovega denarja, s katerim je kril

kmet najpotrebnejše izdatke. Vse drugo, kar se pri nas pridela, v tem oziru nima skoro nikake cene, ker se ne more izvažati bodisi zaradi nizkih cen na trgu ali pa zaradi prevelike oddaljenosti od železnic. S strahom gleda belokranjski kmet v bodočnost. Že sedaj ponekod nima kaj polagati. Kaj bo, ko pride Božič, ko pride pust? Po mnogih krajih niti paša ne izda nič, ker je posmodilo vso travo.

Cena živini je vsled tega silno padla. Mnogi kmet bi danes iste še zastonj ne vzel. Ne preostaja drugega, kot živino poklati. Toda kaj bo pa spomladi? Spomladi cena živini zopet zelo poskoči, tako da bo imel kmet dvakrat škodo: prvič sedaj vsled nizke cene, oziroma ker živino zakolje, potem spomladi vsled visokih cen, s katerimi bo kupil živino nazaj — če bo imel s čim. Če ne bo živine, ne bo gnoja, in brez gnoja tudi pridelek prihodnje leto ne bo veliko vreden.

Ko so se začeli razširjati glasovi o bednem položaju kmetov, je sklenila vlada,

Podlistek.

V vinogradu.

Ej ti vino, žarno vino,
čudna pač je tvoja moč,
duši ti krepost, radost jedino
dihneš spet, ko pade v tugo, v noč!

V solncu biseri stoteri
ne žare, kot ti žariš.
Kaj rubini so? — Pri moji veri!
Nič! — Radost nam vino ti deliš.

Bratje, kviško, žarno vino
v kupicah se nam smeji. —
Polno čašo, ne za domovino,
za veselje! — Dobra volja naj živi!

Tihozor.

Karma.

Grof L. N. Tolstoj.

(Konec)

Že dolgo časa je prenašal svojo nesrečno usodo, ko pride na svet Buda. Tisti čudo-

viti čas je prišel žarek doli do pekla ter vzbudil upanje vsem demonom. *)

„O Buda,“ usmili se me! vzklikne ropar Kandate. „Grozovito trpim, in če sem doslej tudi hudobno živel, bi sedaj vendar le rad hodil pota pravičnosti. Toda ne morem se rešiti mreže bolečin, v katero sem zadrgrjen! Pomozi mi, gospod, usmili se me!

Zakon „karme“ zahteva, da zla dejanja človeka pogube.

Ko zasliši Buda prošnje v peklu vzdihujočega demona, mu pošlje pajka in pajk mu reče:

„Obesi se na mojo pajčevino in odidi iz pekla!“

Ko pajk izgine, se prime Kandate za pajčevino ter začne plezati kvišku. Nit je bila tako močna, da se ni pretrgala, tako da je duh mogel plezati vedno višje. Kar začuti, kako se je začela pajčevina tresti in

*) Kar je Kristus kristjanom, je budistom Buda, ki je živel par sto let pred Kristusom. Tudi on je prišel na svet odrešit svet, in tudi o Kristusu čitamo, da so se razveselile njegovega prihoda duše pred peklom. Op. ur.

majati. To je bilo zato, ker so še drugi nesrečneži plezali za njim. Kandate se ustraši. Videl je, kako tanka je pajčevina, in opazil, da se je še bolj stanjšala radi vedno večje teže, ki je visela na nji. Vendar se ni pretrgala. Doslej je gledal Kandate samo kvišku. Sedaj pa pogleda pod se ter zapazi velikansko množico peklenških prebivalcev, ki so mu sledili pri plezanju.

„Kako more tako tanka nit prenesti vse te ljudi,“ pomisli ter prestrašen vzklikne: „Spustite nit; ker je moja!“

In tisti hip se pajčevina pretrga, in Kandate pade zopet nazaj v pekel. Napačni čut osebnosti je bil še vedno v njem. Ni vedel, kako čudovito moč ima prava volja in kako da more doseči vrhunec po poti pravičnosti. Ta volja je tako lahka, kot pajčevina, toda vzdigne milijone ljudi, in čim več ljudi, tem bolj lahkega se bo vsak izmed njih počutil. Toda kakor hitro se polasti človeškega srca mnenje, ta nit je le njegova, dobrota pravičnosti gre le njemu, in z nikomur si je nima deliti, se nit pre-

Ali ste že poslali naročnino K 1-50 za celo leto

na naslov

Belokranjec, Gradac

Bela Krajina?

Posljite takoj, če še niste. To malenkost lahko utrpi vsak. Priporočajte naš list tudi svojim znancem.

dati „podporo“ v tej nadlogi. Določila je za Kranjsko 200.000 K.

Treba je to stvar nekoliko pojasniti, ker ljudstvo v tem oziru ni nikakor na jasnem. Dokazuje to na pr. nastop nekaterih kmetov na gradaškem županstvu, kjer so tako govorili, kot da bi bilo županstvo imelo že denar, oziroma krmo v rokah. Dokazuje dalje to, da se je ponekod priglasilo na županstvih zelo malo kmetov za podporo.

Pred vsem je treba pripomniti, da je 200.000 K za Kranjsko tako mala podpora, da je to navadna miloščina. Za ta denar je mogoče nabaviti 285 vagonov sena, tako da pride na vsak okraj na Kranjskem po 26 vagonov, torej niti en vagon na vsako belokranjsko občino, to je 100 novih centov. Popolnoma prav piše Zveza slov. zadrug v svojem obehniku: „Ako vpoštevamo število živine na Kranjskem in sedanjo visoko ceno sena, najdemo, da bi se za onih borih 200.000 K ne dobilo niti toliko sena, kar ga rabi vsa živina na Kranjskem za jeden dan, oziroma, ako se bo, kakor v razglasu določeno, za ta znesek nabavilo seno po znižani ceni q 6—7 K, bi to seno za vso živino komaj zadostovalo za dva dni.

Vsi kranjski kmetovalci, brez vsake izjeme in brez ozira na mišljenje itd. so prepričani, da je dovoljeni znesek po K 200.000 le neka dnevna miloščina, s katero se naša živinoreja ne more rešiti, pač pa povzroča razdelitev te miloščine vsem županstvom jako mnogo dela, povrh pa še bode v občinah nastal kreg in prepir in

sovraštvo, ker ne bode mogoče ugoditi niti upravičenim željam najbolj potrebnih kmetovalcev.

Kakor znano, je gornjih K 200.000 namenjeno za prvo silo in se bode pri oddaji sena moglo ozirati samo na one kmetovalce, ki so res zelo ubogi in potemtakem niso v položaju, potrebno seno si po obstoječih tržnih cenah nabaviti.

Oni kmetovalci, ki niso popolnoma ubogi, kateri pa imajo najboljšo živino in so torej glavni steber naše živinoreje, pa najbrž ne bodo hoteli kupovati sena po neizmerno visokih cenah, ker jim račun kaže pri tem veliko zgubo, temveč bodo svojo dobro živino prodali ali poklali, četudi v zgubo.

In v tem tiči največja nevarnost za našo živinorejo.

Da se največja nevarnost za našo živinorejo prepreči, je pa treba takojšnje večje državne podpore.“

Treba si je biti na jasnem, da s to podporo ne bo pomagano niti vsem najrevnejšim kmetom. Prav nič pa ni pomagano z njo živinoreji. Najboljšo živino se bo poklalo in spomladi daleč na okrog ne bo dobiti lepe plemenske živine, ali pa bo pretirano draga, ker trpi vsled suše cel avstrijski jug.

Pojasnila je treba tudi o načinu razdelitve te podpore.

Vlada ne bo izplačala podpore v gotovem denarju. Ta denar da na razpolago združnim zvezam, ki preskrbe potrebno krmo. Župani morajo napraviti zapisnike onih posestnikov, ki se priglase za krmo. Te seznamke pošlje glavarstvo vladi v Ljubljano, a vlada jih bo dala komisiji, kjer je zastopnik Zveze slov. zadrug, Gospodarske zveze in Kmetijske družbe. Ta komisija odloči o razdelitvi.

Krmo se bo poslalo bodisi na naslov županstva ali zadruga. Vsak kmetovalec bo moral pri prejemu krmo plačati. Zaraditega bodo tukaj na boljšem občine, kjer imajo posojilnico. Če bo krma poslana na županstvo, župan krme seve ne bo mogel plačati

za nikogar. Če je občina v okolišu zadruga in bo seno naslovljeno nanjo, potem zadruga plača seno po svoji Zvezi v Ljubljani. Oni kmetovalci, ki bodo imeli potrebni denar, sprejmejo potem od zadruga seno, ki jim ga določi vlada, ne da bi morali postati člani. Oni kmetovalci, ki ne bodo drugod mogli dobiti denarja, dobe pri zadrugi potrebno posojilo, pristopivši seve k nji kot člani. Kam naj se obrnejo prebivalci posameznih občin, je razvidno iz oglasa kmetskih kranilnic in posojilnic v Beli Krajini na zadnji strani lista, kjer je navedeno za vsako občino, pod katero zadrugo spadajo.

Ker je podpora tako mala, kmetje niso imeli zaupanja in so se samo malo priglasili za krmo, češ saj tako ne dobimo. Boljše bi bilo narobe: čim več kmetov bi bila vlada morala sedaj pustiti brez podpore, tem bolj bi bila videla, kako nujno je, da se ta podpora zdatno zviša. Zato oblasti nikakor ne smejo smatrati teh priglašanih prošenj za izkaz pravega pomanjkanja krme, temveč za izraz nezaupanja napram podpori radi male vsote.

Toliko o vladni podpori.

Ker to seno nikakor ne bo zadostovalo, ker premožnejši kmetje ne dobe od te množine nič, je treba misliti na samopomoč. Treba si je zagotoviti vsaj po dnevni cenah krmila za ono živino, kar se jo bo ohranilo čez zimo. V to svrhu naše zadruga nakupijo po svoji zvezi na veliko seno, otrobe, oves, koruzo, slamo, fižol krompir itd. Ker je pa treba to zagotoviti čim prej, naj se oglase pri naših zadrugah vse občine pri svojih posojilnicah vsaj do 20. t. m., in naj naroče krmila, ki jih potrebujejo. Krmil ne bo treba vzeti takoj, temveč celo zimo, kadar bo kdo potreboval. Vsakdo dobi po sedanjih cenah ves čas, kolikor naroči. Več ne dobi nihče. Če bi manj potreboval, lahko odstopi množino sosedu.

trga, in človek pade nazaj v položaj osamljenega bitja. Osamljenost je pa prokletstvo, in združba blagor. Kaj je pekel? Nič drugega, kot samoljubje, dočim je nirvana*) skupno življenje!“

„Daj mi torej, da se poprimem pajčevine,“ reče umirajoči Madaguta, ko dokonča menih svojo pripoved.

Madaguta pomolči nekaj trenutkov, kot da bi bil hotel zbrati misli, ter nato nadaljuje:

„Poslušajte me dobro. Hočem Vam vse priznati. Bil sem suženj Pandov, draguljarjev iz Kolžambe. Ker me je dal po krivem mučiti, sem ušel ter postal roparski poglavar. Pred nekaj časa sem zvedel po vohunih, da pojde čez gore. Napadel sem ga in mu vzela večino premoženja. Povejte mu torej, da mu odpuščam iz celega srca vse zlo, kar ga mi je po krivem prizadel ter da ga pa prosim, naj mi odpusti, da sem ga oropal. Ko sem bil pri njem v službi, je imel kot kamen trdo srce, in od njega sem se naučil misliti samo nase. Zvedel sem, da se je poboljšal,

in hvalili so ga kot vzor dobrote in pravičnosti. Nočem ostati njegov dolžnik. Zato Vas pa prosim, da mu poveste, da sem skrnil v neki kleti zlato krono, ki jo je naredil za kralja, in ves njegov zaklad. Samo dva razbojnika sta še vedela za tisto klet, in obadva sta danes umrla. Pandu torej lahko pride sem z oboroženimi ljudmi po zaklade, ki sem mu jih oropal.“

In Madaguta umrje v Pantakovem naročju, ko mu je pokazal, kje da je tista klet.

Mladi menih odide takoj v Kolžambe, poišče draguljarja ter mu pove, kar se mu je pripetilo v gozdu.

Pandu najde klet ter pobere vse dragocenosti, ki jih je roparski poglavar tje spravil. Madaguto in padle razbojnike pokopljejo, in Pantaka je imel na njih grobu govor po Budinem zakonu ter dejal:

„Osebnost tvori zlo in ga trpi.“

„Osebnost se ogne zlu in se ga očisti.“

„Osebnosti je čistost in nečistost.

Nihče ne more očistiti drugega. Vsak

človek se mora potruditi sam; bude (učitelji) samo vzgajajo.“

Pandu spravi vse svoje bogastvo v Kolžambe. Vživaje zopet najdeno premoženje zmerno, je preživel konec svojega življenja mirno in srečno. Ko se mu je v visoki starosti približevala smrt, zbere okrog sebe vse svoje otroke in vnuke ter jim reče:

„Dragi moji otroci, nikdar ne delajte drugih ljudi odgovornih za svoje nevspehe. Iščite vzroke svoje nesreče vedno v sebi samih, in če Vas samoljubje ne oslepi, se naučite, ogniti se nesreči. Pomoč proti vaši nesreči leži v vaš samih. Nikdar ne dajte, da bi vam Maja zatemnila oko vaše vesti. Spominjajte se besedi, ki so mi bile talisman v življenju:

„Kdor povzroči bol svojemu bližnjemu, škoduje samemu sebi. Kdor pomaga drugim, pomaga sam sebi! Rešite se zmote samoljubnosti, in hodili boste pot pravičnosti.“

*) Budistiška nebesa.

Opozarjamo kmete, naj ne zamude časa. Na povišanje vladne podpore naj se nikdo ne zanaša. Čim pozneje bo ta prišla, tem težje bo sploh kaj dobiti blaga. Špekulantje pokupijo vse in sedaj še prodali ne bodo, temveč bodo držali do zime. Kot dokaz te naše trditve naj služi to, da se je gradaška posojilnica obrnila pred enim tednom še sama na dva največja ogrska parna mlina za nekaj vagonov otrobi. Tovarni sta odgovorili, da ne moreti postreči z otrobi tudi po dnevni cenah ne več, ker so tako okupirani od vseh strani. Mogoče bo dobiti torej samo po zvezi, ki je kupčijo pravočasno sklenila. Kmetovalci, katerih občine niso v naših zadrugah, naj nam takoj naznani množine sena, otrobov itd., ki bi ga rabili, da jim potom zveze zagotovimo še sedanje cene. Lahko vsaka vas pošlje skupno naročilo z natančnimi naslovi in podpisi naročnikov ter množinami in vrstami krmil (n. pr. 500 kilovsa itd.).

Razen tega naj vsako županstvo brzojavno zahteva od poljedelskega ministrstva, da naj se pri podpori za Belo Krajino vsled oddaljenosti postaje zniža cena na 3—4 K q in naj se da vsem kmetom vso potrebno množino po tej ceni. — Nesmisel je namreč letos razlikovati med ubogimi in bogatimi: letos so potrebni vsi kmetje. — Kolikor nam je znano, je odposlalo tak brzojav do slej iz Bele Krajine čez 20 občin in zadrug. Vsekakor naj to županstva, ki še niso storila tega, store takoj. Dobro bi bilo tudi, če bi glavarstvo sklicalo shod županov celega okraja radi škode po suši, kar gotovo rado stori, če se župani izjavijo za to. Kmetje, oglasimo se, da nas bodo slišali.

Poziv!

Belokranjska železnica.

Ker se začne graditi naša železnica že letos, in jo bo gradila država za začetek v lastni režiji za poskušnjo, se more okraj uspešno okoristiti s stavbo. Da se pravočasno pripravi na to, je treba najprej pregleda, za kak zaslužek in za koliko so domačini sposobni.

Pozivljamo torej vse Belokranjce, naj nam sporoče čim prej, kdo bi hotel prevzeti kako vožnjo, koliko živine ima na razpolago, kako drugo delo bi hotel prevzeti, oziroma če bi se mogel z denarjem udeležiti stavbe, kot gostilničar itd. itd.

Ker pride h glavni reviziji proge železniški minister Deršata, je stvar nujna, da bi se lahko tedaj že pokazalo, če bo kaj domačih moči na razpolago. V državnem zboru so ministri namreč obljubovali, da se bo pri stavbi železnice gledalo, da se da zaslužek predvsem domačinom. Treba bo torej pokazati, da je domačinom sploh kaj ležeče na tem zaslužku. Vsled teh obljub, brezdelnosti v Ameriki in letošnje suše bo vlada toliko bolj morala upoštevati zahteve domačinov v tem oziru.

Priglasite se torej čim prej, da Vam ne prevzame zaslužka 3—4 milijonov tujec!

„Belokranjec“
Gradac, Bela Krajina.

Zadružništvo in pomanjkanje krme.

Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani, posreduje glasom razglasa c. kr. deželne vlade z dne 1. avgusta 1908 št. 17943 pri oddaji sena na račun od c. kr. poljedelskega ministrstva vsled ukaza z dne 27. julija 1908. šte. 30962 dovoljeno podporo po 200.000 K.

Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani preskrbela si je v to svrhu zadostno množino izbornega sena i. s. najbolje seno iz alpskih dežel, nekaj tudi iz Italije, med tem ko se pri nakupu za gališko seno vsled splošnega mnenja o kvaliteti tega sena ni mogla odločiti.

Zveza slovenskih zadrug pa ne posreduje samo le pri oddaji sena na račun gori navedene državne podpore, — saj minimalni znesek iste omogoči komaj nakup niti 300 vagonov, — ona preskrbuje potom svojih zadrug kmetovalcem, ki niso tako revni, da bi mogli dobiti seno po znižani ceni na račun podpore, seno po ugodnih cenah.

Preskrbuje seveda tudi vsa druga krmila kakor slamo, oves, koruzo, otrobe, preše itd.

Kmetovalci, kateri si hočejo krmila nakupiti, naj se oglasijo pri zadrugah „Zveze slovenskih zadrug“ ter pri istih dobijo (oddajo) svoja naročila.

Seveda se morejo kmetovalci tozadevno obrniti tudi direktno na „Zvezo slovenskih zadrug“, ki bode rada dala vsakojaka pojasnila.

Zveza slovenskih zadrug dala je že svojim zadrugam naročila, kako jim je postopati pri naročevanju krmil po svojih članih, glede kreditiranja kupnine tistim kmetovalcem, ki ne morejo takoj plačati itd.

Seveda je v lastnem interesu kmetovalcev, da svoja naročila takoj izročijo zadrugam, ker se je bati, da bode špekulacija cena krmil jako zvišala in bi imeli kmetovalci torej pri poznejšem naročevanju občutno zgubo, za katero bi pa bili sami krivi.

„Zveza slovenskih zadrug“ preskrbuje svojim zadrugam sploh vse potrebščine, katere preskrbujejo zadruge svojim članom; ona pa tudi skrbi za vnovčenje pridelkov, katere imajo člani navedenih zadrug.

Doma in na tujem.

Indija. V Aziji je med perzijsko in kitajsko državo poluotok Indija, ki je v angleški oblasti. 200.000 angleških vojakov, kupcev in uradnikov ovlada 260 milijonov domačinov. Angleži deželo do krvavega izsesavajo. Peščica privandrancev drži v oblasti toliko milijonov ljudi zato, ker je doslej indijska omika bila omejena le na gospodo. Ljudstvo je pa gospoda držala s pomočjo duhovščine v pasji pokorščini, zato tudi

ljudstvo ni brigalo, ali ga zatirajo domači kralji ali tuji uradniki. Zadnje čase pa raste tudi po Indiji močno gibanje, ki zahteva „Indijo Indom“. Tako vidimo tu nov vzgled, ki nam kaže, da bodo počasi vse industrijske države izgubile svoje naselbine, kamor so prodajale dosedaj izdelke svojih tovarn, in znaten del tovarniških delavcev se bo moral vrniti nazaj k poljedelstvu, odkoder je bil odtrgan, če ne bo hotel stradati. Taki svetovni dogodki naj nas Slovence neprenehoma resno opominjajo „Ne dajajte zemlje iz rok, ker pride čas, da jo bomo krvavo potrebovali.“

Rusija. Na Ruskem so že nekaj let neprenehoma upori in nemiri na dnevnem redu, zlasti po nesrečni japonski vojski. Kakšne razmere vladajo ponekod, kaže lepo ta slučaj: V mestu Kijevu je bil že dolgo časa pravi gospodar kralj tatov, neki Hornstein ali Lakimaier, ki si je delil pokradeni plen z ravnateljem tajne policije Aslanovim. Ko je mestna policija tata vjela pri tatvini, se je skliceval na Aslanovega, ki mu je zopet preskrbel svobodo. Drug tat, Lechmann, je stanoval v isti hiši kot policijski ravnatelj Aslanov ter ga je velikokrat obiskal. Ko je okradel trgovcu Witteindu 5000 rubljev in je ta naznanil tatvino na policijo, je dal Aslanov tata loviti šele potem, ko je vedel, da je gospod Lechmann že na varnem. Takih slučajev je bilo več. Od tatov so pobirali prispevke po določenem ceniku in potem so smeli krasti gotov čas brez vsake nevarnosti. — Pod svečnikom je t'ma, pravijo.

Šolstvo na Belokranjskem.

Vedno in vedno se sliši, kako malo je izobraženo belokranjsko ljudstvo, da je popolnoma v rokah svojih voditeljev, kateri ga izrabljajo na najostudnejši način za svoje črne namene itd. itd. Vedno ista pesem, katere melodije so že prodrle skozi Gorjance ter se razširile po vseh kotih Kranjske. Vsaki čas se slišijo take govornice, toda pri tem pa nihče ne vpraša, zakaj je tako in kdo je temu kriv. Ljudstvo samo gotovo ne, kajti brezbriznosti in malomarnosti v tem oziru pri njem nikar nam kaže že lepa vrsta znamenitih mož, ki so izšli iz vrst Belokranjcev: Tomšič, Evg. Gangl, Zupančič, slikar Germ itd. Krivdo nosijo pač pa merodajni faktorji, ki se za naše ubogo ljudstvo popolnoma nič ne brigajo in ga poznajo le, kadar ga potrebujejo. Ne vidijo žalostne razmere, v katerih je ljudstvo, ne vidijo njegove bede in želje ljudstva so jim zadnja stvar.

Poglejmo nekoliko naše šolstvo, ki naj bi bilo vir izobrazbe, toda ravno ta studenec tiči tako v blatu, da več škodi, kakor pa koristi. Skoraj večina naših šol niti podobna ni šolam, ampak bolj beznicam, kamor se napodi 50—60 otrok, kateri morajo potem v velikanskem smradu presedeti po več ur na dan. Kako to na zdravje vpliva in pa tudi na učenje, si pač lahko vsak sam misli. Poduk ni skoraj nikjer celodnevni, ampak razdeljen na dva oddelka, na nekaterih šolah celo na tri. Da takšen poduk nima nikakšnega

vspeha, se razume, kajti otrok, ki pride ob 8. uri v šolo in gre ob 10. uri že domov, nima od tega gotovo niti najmanjšega dobička in učitelj v tem kratkem času pa tudi ne more vsega storiti pri takej množici otrok. V razredu, kjer je 60—70 učencev in včasih tudi 100, je sploh nemogoče, da bi učitelj dosegel to, kar se zahteva, posebno pri razdeljenem poduku in tako mora podučevati še dva razreda zajedno, kakor je po nekaterih šolah. Pri takih razmerah je sploh nemogoč kakšen napredek in zastoj so vse ure, ki jih otrok presedi v šoli.

Šole so pri nas sploh tako redke, da mora otrok hoditi po dve uri, da pride v šolo in seveda pridejo zaradi tega mnogokrat prepozno v šolo ali pa zaradi slabega vremena sploh ne pridejo ter tako zamudijo ves poduk. Mnogokrat se zgodi, da ob slabem vremenu izostanejo skoraj vsi otroci, ki so od daleč in temu se tudi ni čuditi, kajti kako bo otrok, ki je star 6 ali 7 let, hodil 2 ure po dežju in snegu. Ali pa tu ne vidite tudi uboge matere, ki pošilja svojega 6letnega sinčka ali hčerko, za katero ji srce trepetava v snegu in dežju v šolo? Ali mislite, da kmečka mati nima srca za svoje otroke? Da tudi ona trepetava za svoje otroke in marsikateri dan prebije v strahu, kajti bogve, če se ji otrok zvečer še zdrav vrne domov. Ako pa otrok v hudi zimi parkrat izostane, pride kmalu denarna kazen, katero naš kmet pač težko plača. In kdo je vsemu temu kriv? Zopet oni, ki se imenujejo naše zastopnike. Zatorej, kmetje, zahtevajmo povsod šole, katere nam morajo dati, kajti krivice, ki se nam gode v tem oziru so že vnebovpijoče.

Zahtevajmo povsod slovenske šole v naših krajih in ne dopustimo, da bi nemški „Schulverein“ gradil v naših krajih svoje nemške šole kakor se to že godi. Zahtevajmo od naših zastopnikov, in ako se ne brigajo za naše želje, potem proč z njimi, potem niso naši zastopniki, ampak naši sovražniki.

Iz Bele Krajine.

Novo društvo. Prekoristno društvo za varstvo otrok za Črnomeljski okraj je imelo v nedeljo 9. avgusta zborovanje v šoli. Za predsednika je bil izvoljen gospod Jurij Fajfar, okrajni sodnik v Črnomlju, v odbor pa gospa Haringova, gospod župnik Stanko Peharc, gospod vodja Franc Šetina, gospod davčni referent Janko Korbar, gospod sodni oficijal Štepec, gospod Janko Puhek, trgovec v Črnomlju. Za namestnika sta izvoljena g. davkar Ignacij Klinc in gospod Anton Zorc, trgovec v Črnomlju. Društvo ima namen iz takih otrok, ki imajo doma slabo vzgojo in so na potu, da postanejo hudodelci, napraviti dobre ljudi, ki ne bodo človeštvu in občini v nadlogo. Pa tudi tam bo društvo pomagalo, kjer imajo otroci nečloveške stariše, ki pijejo po cele dni po gostilnah, dočim otroci niti kruha nimajo doma, potem jih pa v pijanosti še nečloveško pretepajo, tako da so ti otroci pravi mučeniki. Take otroke bo društvo vzelo starišem in jih dalo v odgojo

in oskrbo dobrim, značajnim ljudem, pa bo skrbelo tudi za to, da se bodo naučili kakega rokodelstva ali kake obrti, ki jih bo preživilo na stare dni. To je tako plemenito delo, da bi moral biti vsak samostojen človek ud tega društva, ker vsak lahko utрпи na leto malenkostni znesek 2 K. Žal, da je zanimanje zelo majhno in je bilo udeležencev zelo malo. Po pravici je naglašal gosp. Bohte iz Zastave, da bi se morali ravno župani za to društvo najbolj brigati, pa ni ravno župana nobenega. To je žalostno. Vsaj župan mestne občine Črnomeljske naj bi se bil udeležil shoda.

Pomanjkanje vode v Belokrajini! Nekoliko let je bilo že na površju vprašanje glede vodovodov, posebno pa še za časa volitev, da so zamogli gotovi kandidati stem farbatu ljudstvo; toda sedaj je pa kar izginilo s površja in nihče se več ne zveni za vodovode dasiravno ljudstvo tako zelo trpi radi pomanjkanje vode, posebno sedaj pri letošni veliki suši, kakor hitro se pride čez Gorjance, ni daleč naokolu nobenega potoka. Ljudstva se mora zadovoljiti s kapnico in z umazano vodo iz kala. To vodo mora piti ljudstvo in živina in ako je velika suša, je ljudstvo brez vode; ako hoče imeti vodo, voziti jo morajo po dve, tri ure daleč, in ponekod to vsaki dan po dvakrat ali še večkrat. Da pri takih razmerah ljudstvo in živina zaradi pomanjkanje vode mnogo trpi, se razume, vrhutega ima pa kmet tudi mnogo škode pri poljedelstvu, katero mora pustiti ter iti po vodo. Razven tega je pa ljudstvo tudi vedno v nevarnosti, ko pije kako umazano, nezdravo vodo. Prizadeta pa ni le jedna vas, ampak cela vrsta vasi od Gorjancev pa do Kolpe. Občine na delo tedaj! Pokažite, da hočete imeti zastopnike, ki se za vaš blagor brigajo, zahtevajte od njih, kar so vam dolžni. Tu bi bilo pač na mestu skupno postopanje vseh prizadetih občin. Na delo, da se reši vprašanje za celo Belokrajino naenkrat, kot se bo rešilo za notranjski kras po poročilu češkega poslanca prof. Hraskega v drž. zboru.

Nesreča. Iz Metlike se nam piše: 3. t. m. je poslal posestnik Niko Makar iz Velkih Lešč svojega hlapca s perilom na Radovico. Hlapec hoteč porabiti ugodno priliko, spreže kouja, da bi ga okopal. Toda drago ga je to stalo. Komaj je začel konj plavati, se je hlapec nevesel plavanju prestrašil, ter sedel konju na glavo, da ga ne bi voda odnesla. Stem je seveda pritisnil konju glavo pod vodo, ter spravil oba v smrtno nevarnost, katerej je konj podlegel, hlapca so pa že nezavestnega potegnili iz vode. Konj je bil vreden 600 kron. Hlapec je ostal pri življenju.

Konjska tatvina 6. t. m. je prišel k Iliji Keseriču neki tujec, ter ga prosil, da mu pusti prenočiti. Ta mu je dovolil, v zahvalo za to mu je čez noč zmanjkal njegov najboljši konj, katerega še sedaj ni našel. Bodite torej previdni in ne zaupajte vsakemu.

Izlet Sokola. Dne 23. t. m. priredi konečno „Belokrajnski Sokol“, dolgo name-ravani izlet v Črnomelj, samo če ga ne bo, kakor dosedaj še štirikrat, preprečil dež. Natančnejši vsprej se pravočasno razglasi.

Zopet tatvina. Neznani tat je vzel Marjetici Pezdirc iz Rodic, ko je bila 26. julija 1908 pri sv. Jakobu pri maši, iz škrinje 36 K. Revica si je morala prodati svinjo, da bi imela izplačati tesarjem mezdo in je spravila denar v škrinjo. Ko je odšla, je zaklenila vežo in skrila ključ pod prag. Storilec jo je moral opazovati, ker je dal ključ potem na isto mesto. Kmetje, zaklepajte in dobro spravljajte denar, katerega se drži pot vašega čela. Veliko denarja pa tudi drugače ni dobro imeti doma, ampak ga je bolje dati v hranilnico, kjer nekaj nese. Pa tudi pred tatovi je knjižica bolj varna, nego denar, ker si tat vendar ne upa v posojilnico po denar.

Blagodejni dež je malo poživil suho zemljo. Bilo je več procesij za dež, a te so zelo drage. Ko je črnomeljski župnik zahteval 20 K, rekoč, da drugače ne gre s procesijo, so šli ljudje po križ in so napravili sami procesijo. Spredaj je nosil mož križ, za njim pa se je vila dolga vrsta prosilcev in prosilk. No, niso zastoj prosili, tudi njih preprosti kmečki glas je bil uslišan pri Bogu in zvečer potem je začelo deževati in je po malem rosilo tri dni. Kmetje vidite zdaj, da si tudi sami lahko pomagata in da je Bog tudi Vam pravičen in milostljiv; vidite pa tudi, kdo Vam je dober prijatelj. Izmed nas kmetov bi bil vsak hodil za prepotrebni dež dan na dan, če tudi ves dan zastoj. No pa saj je župnik tudi rekel enkrat, ko so mu prinesli 3 K, da bi maševal za dež: „No, za 3 K bo presneto malo dežja.“ To gotovo ni lepo! Kadar je kmetu najhujše, pa hoče on živeti na ta račun najbolje.

Na vile se je nabodel Vojtov fant v Loki, ko je s skednja vrgel vile ter sam hotel skočiti na tla.

Vodstvo kmetijske šole na Grmu je priredilo v soboto dne 15. t. m. v Črnomlju v šoli in v nedeljo dne 16. t. m. v Metliki popotni poduk. Predaval je vodja V. Rohrman o samopomoči proti pomanjkanju krme in adjunkt R. Zdolšek o trgatvi in uporabi sadja. Natančnejše poročilo prihodnjič.

Dolenjska podružnica Prosvete. Ustanovni občni zbor dolenjske podružnice akad. fer. dr. „Prosveta“ se je vršil v Novem mestu v petek dne 14. t. m. ob 8 uri zvečer v gostilni „pri Tučku.“ Natančnejše poročilo nam je obljubljeno.

Prebinci pri Tribučah: Z jablane je padel 14 leten dečko in si iztaknil oko ter se pobil tudi drugače po obrazu.

Izza časa procesij za dež. Nekje v Beli krajini so tudi trpeli hudo vsled suše in farani, pobožni ljudje, so hodili nadlegovat g. župnika, naj bi s procesijo omečil boga in izprosil dež. G. župnik sicer zaupa na procesijo, na — barometer pa še bolj. Vsak dan je morala iti kuharica vprašat učitelja, kako kaže barometer. Kazal je vedno na lepo vreme, iz procesije torej ni bilo nič. Slednjič je bilo učitelju teh obiskov dosti, zato pa sklence napraviti konec, čeprav barometer še vedno ni kazal na dež. Kuharica zopet pride. „No, gospod učitelj, kako kaže barometer.“ „Dobro, dobro. V treh dneh

bo gotovo deževalo.“ V nedeljo nato je bila oznanjena procesija. Učitelj se je smehljaj in ljudi svaril, naj ne gube časa s procesijami. Dežja seve ni bilo, in nek dan se razvije pred cerkvijo kratek razgovor. Župnikova kuharica: „Gospod učitelj, Vaš barometer slabo kaže.“ Učitelj: „Vaša procesija pa še slabše.“ Ko je potem učitelj sodeč po barometru končno opozoril ljudi, da bo dež brez procesije v kratkem, in je tudi res namočil, so zmajevali stari ljudje z glavami češ, kako je vendar to mogoče, da je učitelj „parat“ posekal procesijo.

Uslužni Domoljub. Ker je uredništvo našega lista drugod, kot se tiska, je čisto naravno, da se vrinejo včasih v besedilo neljube pomote. Zlasti lahko nastanejo napake pri številkah in pri ljubljanskemu stavcu neznanih belokranjskih imenih. Na srečo še niso izumrli dobri ljudje na svetu. Vpoštevajoč te težave je ljubljanski Domoljub prevzel nenaprošen brezplačno nalogo korektorja. Zato tiskovnih napak našega lista ne bomo popravljali, temveč naj cenjeni čitatelji vzamejo v roke Domoljuba, kjer najdejo vsak teden notri obširne popravke naših tiskovnih napak kot edino, kar ta list ve povedati o Beli Krajini.

Pomanjkanje krme.

Vsled neobičajno hude suše grozi letos vsem slovenskim živinorejcem pomanjkanje krme. Navadno se primejo živinorejci ob takih prilikah — zlasti delajo to letos — najpriprostejšega in po njihovem mnenju najboljšega sredstva: prodati živino! Prodati, četudi po sramotno nizki ceni! Kaj čuda, da padajo cene živini na celi črti. Kmetje pa ne pomislijo, da bode drugo leto skoraj gotovo več sena in krme in tedaj bodo zopet živino kupovali: cene bodo neizmerno visoke. Na tak način zgube dvakrat svoj denar: stara resnica je, da iz tega navadno ne nastane ničesar drugega kakor dolgov. Saj hvala Bogu, denarnih zavodov imamo že precej: denar je na razpolago. Samo, kdo ga bo vračal? O drugih slabih posledicah nepremišljene in prenagljene prodaje živine niti ne govorim, n. pr. kje bo vzela kmet gnoj za svoje polje, ako nima živine?

Ne rečem nič, s slabo in malovredno živino letos le proč. Dobro in dobičkanosno živinče pa mora v hlevu ostati, saj tvori podlago kmečkemu življenju in blagostanja. Dovolj je, da zadene kmetovalca letos slaba letina in pomanjkanje krme: ali se naj še reši tudi svoje dobre živine?

Da, to je lepo govorjeno, obdrži si si svojo živino! Pa kako? Živina ne sme trpeti lakote, drugače je uničena. Imamo torej rešiti vprašanje, kako moremo ohraniti živino, četudi ne morda debelo in zrejeno, pa vsaj v dobrem, zdravem stanju, dokler ne bo pašne in nove krme v izobilju. Obeta se državna podpora, odpis davkov in tako naprej; znano pa je, da je vse to le malenkostno in da leži rešitev kakor povsod tudi tukaj le v samopomoči. In nekaj nasvetov k samopomoči hočem v naslednjem podati.

Predvsem bo treba varčevati do skrajnosti. No k temu ne bo treba posebej opominjati. Toda dostikrat kdo zapravlja nevedoma. Veliko zapravljanje krme je način, kako se pri nas polaga zelena krma. Skoraj v vsakem hlevu lahko vidiš, kako živali pojedjo pri dolgosteblati zeleni krmi le cvetje in listje, stebela pa puste ležati. Ali kako goveja živina z dolgosteblato krmo v gobcu preganja muhe in nastilja z njo tla. To se godi zmiraj in tudi sedaj o pomanjkanju krme. Sila je za krmo — in vendar je leži dobršen del v gnoju! Kako dobro bi bilo, ako bi ležala ta zapravljenjena krma kot seno v kozolcu ali na hlevu.

Krme bi pa ne bilo v gnoju, ako bi se kmet odločil vso zeleno krmo rezati v prilično poldrugi decimeter ali morda še krajšo rezanico, da bi je živina ne mogla tako zlahka po nepotrebnem razmetavati. Sicer pa zapravlja vsakdo, kdor v sušnih letih krmi le z zeleno krmo. Zelena krma vsebuje sila veliko dušika, veliko več kakor ga morejo živali porabiti zase: tako leze celo bogastvo na dušiku pri gobcu v žival, pri repu pa brez koristi zopet iz živali. Ali bi ne dosegel istega cilja, ako bi med rezanico zelene krme primešal rezano slamo? Živali rade žro to rezanico in prihraniš si četrtno zelene krme, katero lahko spraviš kot krmo ali otavo čez zimo.

Vendar pa se nam ne gre v prvi vrsti za zeleno krmo. Kadar se začne pravo pomanjkanje, takrat navadno o zeleni krmi ni ne duha ne sluha. Nastane tedaj nujno vprašanje: kako nadomestim seno in otavo? Česar nimaš, tega ne moreš dati. Ako nimam sena, da bi krmil živino z njim celo zimo, moram poseči po slami. Vendar pa bo treba letos tudi s to varčno gospodariti. Zato ne bomo smeli živini nastiljati s slamo. Poiskati si bomo morali žaganico, listje iz gozda, smrekovino in šoto, katero dobimo lahko precej po ceni. Cenejša pa je na vsak način ko slama. Seveda bo treba

varčno nastiljati in skrbeti po hlevih za red in snago. Morda bo našel ta in oni gospodar, da bi bilo dobro in s stališča varčevanja stelje primerno, nekoliko popraviti tlak v hlevu in pa odvodnice za mokroto.

(Konec prih.)

Razne vesti.

Pijančevanje na Angleškem je tako razširjeno, da grozi uničiti narodu zdravje v jedru, če pojde tako naprej 32¹/₂ milijonov angleških prebivalcev zapije na leto 3500 milijonov kron. Ker postaja zato ta nesreča že skrajno nevarna, se je počela baviti s tem tudi angleška vlada. Lord Asquit je predlagal, naj bi se od 95.700 gostilniških koncesij preklicalo 40.000, in od leta 1923. naprej se sploh ne bo več dajalo koncesij za nove gostilne. Pivovararji in lastniki tovarn za špirit so začeli velikansko agitacijo proti temu predlogu, toda bil je sprejet kot zakon v zbornici z ogromno večino glasov. Tako torej na Angleškem čez pol stotletja ne bo več gostiln.

Premoga se je izkopalo l. 1906. po celem svetu:

v Severni Ameriki	375,587.000 ton
na Angleškem . . .	255,007.000 "
na Nemškem . . .	136,480.000 "
na Francoskem . . .	35,928.000 "
na Belgijskem . . .	23,611.000 "
na AvstroOgrskem	14,711.000 "

Povprečno je porabila l. 1906. ena oseba premoga:

na Avstrijskem	2366 kg
na Nemškem . . .	2857 "
na Ogrskem . . .	457 "

Listnica uredništva.

G. I. K-c. Joliet: Z veseljem pričakujemo kakega dopisa, zlasti gospodarske vsebine. »Ljubljana« je na prvi strani lista, ker imamo tam odgov. urednika, čegar stalno bivališče, je kraj izhajanja.

Angleži in trgovski oglasi.

»Pri tej priliki je treba omeniti tudi vprašanje, kako naj trgovec oglašja (inserira), da doseže željeni uspeh, a tu moremo opozoriti zlasti na angleškega trgovca.

Na Angleškem je smisel za praktično in koristno oglašanje, kot je splošno znano, najbolj razvit, kar je brez dvoma tudi glavni vzrok, da je ovladala angleška trgovina skoro celi svet. Praktični način kako Angleži oglašajo, popisuje nek angleški list takole:

»Angleški trgovec ponovi oglas vsaj 10 krat ter smatra manjše število objav za brez pomena. On računa takole: 1. oglas čitatelj sploh ne vidi, 2. oglas vidi, toda ga ne čita, 3. oglas vidi in čita, pri 4. oglašju se vstavi in pogleda po cenah, pri 5. oglašju ti še piše oglaševatelj naslov, pri 6. oglašju se o oglašju ponudbi že pogovarja z rodovino ali prijateljem pri 7. oglašju se že odloči, da stvar kupi, pri 8. oglašju hiti k trgovcu, pri 9. oglašju že pripoveduje o svojem nakupu, in pri 10. oglašju pa že kupujejo tisti, katerim je o nakupu pripovedoval«. Tako pišejo »Lupecké Listy«, katere izdaja znana Vydrova tovarna v Pragi. Slovenski trgovec in obrtnik, posnemaj svojega bogatega angleškega tovariša, pojdi in tudi ti tako stori:

Naroči oglas v »Belokranjcu«.

MALI OGLASI

za tristočno petit-vrsto 15 v,
za plačujoče naročnike lista
10 vin.

Oglasi.

Za vsebino oglasov uredništvo ne prevzema nikake odgovornosti.

MALI OGLASI

za tristočno petit-vrsto 15 v,
za plačujoče naročnike lista
10 vin.

■ ■ **Rudolf Mikulič** ■ ■
■ ■ mizar na Vinici mizar ■ ■
■ izdeluje vsa mizarska dela po nizki ceni ■ ■
■ in priporoča svojo veliko zalogo suhe robe. ■ ■

Nagrobne spomenike, stopnjice, mejaše itd.
izdeluje

JOSIP LOZAR, kamnosek
Gradac, Bela Krajina.

Išče tudi enega pomočnika in enega vajenca.

Peč se vam nikdar ne podere

če jo kupite v moji zalogi.

FRAN PILETIČ, Gradac.

•••

Izdelovanje in zaloga

peči vseh velikosti in slogov

(kmečke in visoke, secesijon itd.)

Podpisani se priporočam slavnemu občinstvu za **vsa v mojo stroko spadajoča dela, katera se izvršujejo dobro in trpežno** po primerno nizki ceni.

mizar **JOSIP JUDNIČ** mizar

•• Stranska vas — Semič. ••

Prima bravšvajgske klobase

kila i K 40 v.

in vse najfinejše dunajske vrste klobas in salam

pošilja po pošt-nem povzetju **Jože Mauersperger** Dunaj XVIII/1 Währingerstr. 77.

Zanesljivo najboljšje poljedelske stroje

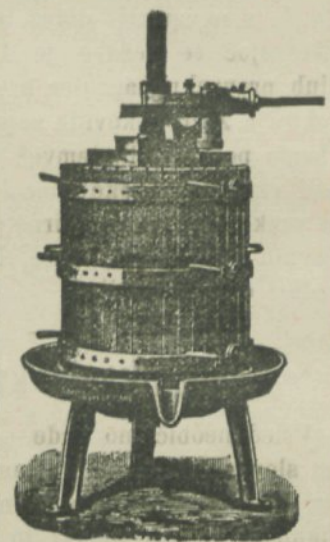
kakor **mlatilnice, čistilnice, sla-moreznice, sadne in grozdne mline in stiskalnice, vodnjake** in

vodovodne naprave, stavbene potrebščine

kakor traverze, cement, strešno lepenko, eternit škrlj za

strehe

priporoča narodna tvrdka

trgovina z železnino „Mercur“ P. Majdič
Celje, Štajersko.

Kmečke hranilnice in posojilnice

v Beli Krajini.

Hranilne vloge sprejemajo od vsakogar. Posojila dajejo le svojim članom.

Za posojila se plača pri teh posojilnicah kolek po lestvici 1.

Za zneske		Kolek	
čez	do	K	h
—	150	—	10
150	300	—	20
300	600	—	40
600	900	—	60
900	1200	—	80
1200	1500	1	—
1500	1800	1	20
1800	2100	1	40
2100	2400	1	60
2400	2700	1	80
2700	3000	2	—
3000	6000	4	—
6000	9000	6	—
9000	12000	8	—
12000	15000	10	—
15000	18000	12	—
18000	21000	14	—
21000	24000	16	—
24000	27000	18	—

Za zneske čez 27.000 K se mora plačati za vsakih nadaljnjih 3000 K po 3 K več, ker je za znesek pod 3000 K plačati kot za celih 3000.

Gradac Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občin **Gradac, Griblje, Podzemelj in Vinji Vrh.**

Uradne ure vsako 1. in 3. nedeljo od 2.—4. ure popoldne.

Preloka Člani morejo biti le prebivalci župnije **Preloke** ter občin **Adlešiče** in **Tribučje**.

Obrestna mera vlog in posojil ter navadne ure se razglase po otvoritvi.

Stari Trg Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občin **Čeplje, Dol, Dolenja Podgora, Radence in Stari Trg.**

Uradne ure vsako 1. in 3. soboto od 9.—12. ure dopoldne.

Vinica Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po 6% , na vknjižbo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občine **Vinice** in vasi **Gor. in Dol. Bojanci.**

Uradne ure vsako nedeljo od 9.—10. dop. in četrtek od 1.—2. pop.

Vrh Hranilne vloge obrestuje po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila na poroštvo po $5\frac{1}{2}\%$.

Člani morejo biti le prebivalci občine **Vrh.**

Uradne ure vsako nedeljo od 9.—12. ure dopoldne.